

Zbiór Orzeczeń

OPINIA RZECZNIKA GENERALNEGO
MACIEJA SZPUNARA
przedstawiona w dniu 27 października 2020 r.¹

Sprawa C-453/19 P

Deutsche Lufthansa AG
przeciwko

Komisji Europejskiej

Odwołanie – Pomoc państwa – Pomoc indywidualna – Decyzja uznająca środki na rzecz portu lotniczego Frankfurt-Hahn za pomoc państwa zgodną z rynkiem wewnętrznym i stwierdzająca brak pomocy państwa na rzecz przedsiębiorstw lotniczych korzystających z tego portu lotniczego – Niedopuszczalność skargi o stwierdzenie nieważności – Indywidualne oddziaływanie – Skuteczna ochrona sądowa

I. Wprowadzenie

1. Dopuszczalność skarg o stwierdzenie nieważności decyzji Komisji Europejskiej w dziedzinie pomocy państwa, złożonych przez konkurenta beneficjenta rozpatrywanego środka, jest przedmiotem zagorzałego sporu. Niniejsze odwołanie świadczy o tym, że nie bezpodstawnie.
2. Wnosząca odwołanie, Deutsche Lufthansa AG, wnosi do Trybunału o uchylenie wyroku Sądu Unii Europejskiej z dnia 12 kwietnia 2019 r., Deutsche Lufthansa/Komisja (T-492/15, zwanego dalej „zaskarżonym wyrokiem”, EU:T:2019:252), w którym sąd ten uznał za niedopuszczalną jej skargę o stwierdzenie nieważności decyzji Komisji (UE) 2016/789 z dnia 1 października 2014 r. w sprawie pomocy państwa SA.21121 (C29/08) (ex NN 54/07) wdrożonej przez Niemcy, a dotyczącej finansowania portu lotniczego Frankfurt-Hahn oraz stosunków finansowych między tym portem lotniczym a Ryanaiem (Dz.U. 2016, L 134, s. 46) (zwanej dalej „sporną decyzją”).
3. Zgodnie z wnioskiem Trybunału w niniejszej opinii ograniczę się do przeanalizowania części od czwartej do szóstej zarzutu pierwszego odwołania, dotyczących oceny indywidualnego oddziaływania środka na wnoszącą odwołanie w rozumieniu art. 263 akapit czwarty TFUE.

¹ Język oryginału: francuski.

II. Okoliczności leżące u podstaw sporu i sporna decyzja

4. Okoliczności leżące u podstaw sporu zostały szczegółowo przedstawione w zaskarżonym wyroku, do którego w tym względzie odsyłam². Te z jego elementów, które są istotne i niezbędne dla zrozumienia niniejszej opinii, można podsumować w podany niżej sposób.

5. Wnosząca odwołanie jest przedsiębiorstwem lotniczym z siedzibą w Niemczech, którego główną działalność stanowi przewóz pasażerów.

6. Port lotniczy Frankfurt-Hahn (Niemcy) znajduje się na terytorium kraju związkowego Nadrenia-Palatynat (zwanego dalej „krajem związkowym”), około 115 km od portu lotniczego Frankfurt nad Menem (Niemcy), pierwszego podstawowego portu lotniczego wnoszącej odwołanie. Port lotniczy Frankfurt-Hahn jest począwszy od dnia 1 kwietnia 1995 r. własnością Holding Unternehmen Hahn GmbH & Co. KG, partnerstwa publiczno-prywatnego, w którym uczestniczył kraj związkowy, a jego operatorem jest Flughafen Hahn GmbH & Co. KG Lautzenhausen (zwana dalej „Flughafen Hahn”). Większościowym udziałowcem Flughafen Hahn jest począwszy od dnia 1 stycznia 1998 r. spółka Flughafen Frankfurt/Main GmbH (zwana dalej „Fraportem”), która jest operatorem portu lotniczego Frankfurt nad Menem i zarządza nim.

7. W 1999 r. Flughafen-Hahn zawarła z Ryanair Ltd (obecnie Ryanair DAC, zwaną dalej „Ryanairem”) na okres pięciu lat umowę dotyczącą kwoty opłat lotniskowych, jakie miał uiszczać Ryanair. Umowa ta (zwana dalej „umową z Ryanairem z 1999 r.”) weszła w życie w dniu 1 kwietnia 1999 r.

8. W tym samym roku kraj związkowy i Fraport zawarły umowę w sprawie zysków i strat, zgodnie z którą Fraport zobowiązał się do pokrywania strat Flughafen Hahn w zamian za wyłączne prawo do zysków osiągniętych przez tego operatora. Ta umowa w sprawie zysków i strat weszła w życie w dniu 1 stycznia 2001 r.

9. Następnie Holding Unternehmen Hahn & Co. i Flughafen Hahn połączyły się, tworząc Flughafen Hahn GmbH (obecnie Flughafen Frankfurt-Hahn GmbH, zwaną dalej „FFHG”), której 26,93% kapitału należało do kraju związkowego, a 73,07% do Fraportu.

10. W dniu 11 czerwca 2001 r. Fraport wszedł na giełdę papierów wartościowych, gdzie 29,71% jego akcji sprzedano akcjonariuszom prywatnym, zaś pozostałe akcje pozostały w posiadaniu akcjonariuszy publicznych.

11. Między grudniem 2001 r. a styczniem 2002 r. Fraport i kraj związkowy dokonały podwyższenia kapitału FFHG o kwotę 27 mln EUR, sfinansowane w drodze akcji subskrybowanych przez Fraport i kraj związkowy na kwotę odpowiednio 19,7 mln i 7,3 mln EUR. To podwyższenie kapitału miało za cel sfinansowanie najpilniejszej części programu poprawy infrastruktury lotniskowej.

12. W dniu 14 lutego 2002 r. umowę z Ryanairem z 1999 r. zastąpiono nową umową (zwaną dalej „umową z Ryanairem z 2002 r.”).

² Punkty 1–33 zaskarżonego wyroku.

13. W tym samym roku Fraport, kraj związkowy, FFHG i kraj związkowy Hesja (Niemcy) uzgodniły, że kraj związkowy Hesja zostanie trzecim akcjonariuszem FFHG, na wypadek konieczności kolejnego podwyższenia kapitału.

14. W 2005 r. podpisano w tym celu umowę akcjonariuszy, zawartą między Fraportem, krajem związkowym i krajem związkowym Hesja, zgodnie z którą kapitał FFHG miał ulec podwyższeniu o kwotę 19,5 mln EUR. W latach 2004–2009 Fraport, kraj związkowy i kraj związkowy Hesja wniosły do FFHG odpowiednio 10,21 mln, 540 000 i 8,75 mln EUR. Kraj związkowy i kraj związkowy Hesja zobowiązały się ponadto do wniesienia dodatkowo po 11,25 mln EUR z tytułu rezerwy kapitałowej.

15. W wyniku tego podwyższenia kapitału (zwanego dalej „podwyższeniem kapitału z 2004 r.”) Fraport posiadał 65% udziałów FFHG, zaś kraj związkowy i kraj związkowy Hesja – po 17,5% udziałów.

16. Umowa akcjonariuszy przewidywała ponadto, że wszelkie nowe zobowiązania zaciągnięte przez FFHG miały być pokryte przez Fraport, kraj związkowy i kraj związkowy Hesja proporcjonalnie do ich udziału w kapitale FFHG oraz że zostanie zawarta kolejna, obowiązująca do 2014 r., umowa w sprawie zysków i strat (zwana dalej „umową w sprawie zysków i strat z 2004 r.”). Umowa ta została zawarta w dniu 5 kwietnia 2004 r. i weszła w życie w dniu 2 czerwca 2004 r.

17. W latach 1997–2004 kraj związkowy wypłacił Flughafen Hahn, a następnie FFHG, subwencje bezpośrednie.

18. Kraj związkowy wprowadził ponadto mechanizm rekompensat na rzecz FFHG za przeprowadzanie kontroli bezpieczeństwa, za które kraj związkowy pobiera opłaty od wszystkich pasażerów odlatujących z portu lotniczego Frankfurt-Hahn. Kraj związkowy zlecił przeprowadzanie kontroli portowi lotniczemu i przekazywał mu całość wpływów z opłaty za bezpieczeństwo.

19. W dniu 4 listopada 2005 r. sporządzono aneks do umowy z Ryanirem z 2002 r.

20. W latach 2003–2006 Komisja otrzymała szereg skarg dotyczących domniemanej pomocy państwa przyznawanej na rzecz Ryanaira i FFHG przez Fraport, kraj związkowy i kraj związkowy Hesja.

21. W dniu 17 czerwca 2008 r., po wymianie korespondencji z Republiką Federalną Niemiec, Komisja wszczęła formalne postępowanie wyjaśniające przewidziane w art. 88 ust. 2 traktatu WE (obecnie art. 108 ust. 2 TFUE) odnośnie do pomocy państwa dotyczącej finansowania portu lotniczego Frankfurt-Hahn i jego stosunków z Ryanirem.

22. W dniu 31 grudnia 2008 r. Fraport zbył na rzecz kraju związkowego wszystkie swe udziały w FFHG, i, co za tym idzie, kraj związkowy posiadał odtąd pakiet większościowy w FFHG w wysokości 82,5%, zaś pozostałe 17,5% posiadał kraj związkowy Hesja, a umowa w sprawie zysków i strat z 2004 r. została rozwiązana.

23. W dniu 13 lipca 2011 r. Komisja wszczęła drugie formalne postępowanie wyjaśniające w sprawie środków finansowania FFHG podjętych w latach 2009–2011. Od tamtej pory oba postępowania toczyły się równolegle.

24. W dniu 1 października 2014 r. Komisja przyjęła sporną decyzję. W tej decyzji Komisja uznała, że pomoc państwa wdrożona przez Niemcy poprzez podwyższenie kapitału FFHG sfinansowane w drodze akcji subskrybowanych przez Fraport i kraj związkowy w grudniu 2001 r. i styczniu, podwyższenie kapitału z 2004 r. i subwencje bezpośrednie przyznane przez kraj związkowy na rzecz Flughafen Hahn, a następnie FFHG w latach 1997-2004 była zgodna z rynkiem wewnętrznym. Uznała ona ponadto, że podwyższenie kapitału z 2004 r. przez Fraport i umowa w sprawie zysków i strat z 2004 r. nie stanowiły pomocy w rozumieniu art. 107 ust. 1 TFUE. Wreszcie, uznała ona, że umowa z Ryanirem z 1999 r., umowa z Ryanirem z 2002 r. i aneks do umowy z Ryanirem z 2002 r., sporządzony w dniu 4 listopada 2005 r., nie stanowiły pomocy państwa w rozumieniu art. 107 ust. 1 TFUE.

III. Postępowanie przed Sądem i zaskarżony wyrok

25. Pismem złożonym w sekretariacie Sądu w dniu 26 sierpnia 2015 r. skarżąca w pierwszej instancji wniosła skargę zmierzającą do stwierdzenia nieważności spornej decyzji, na poparcie której podniosła siedem zarzutów opartych: pierwszy – na błędach proceduralnych, drugi i trzeci – na błędach w ocenie okoliczności faktycznych, czwarty – na oczywistych sprzecznościach w spornej decyzji, a piąty, szósty i siódmy – na naruszeniach art. 107 TFUE.

26. W zaskarżonym wyroku Sąd odrzucił skargę jako niedopuszczalną w zakresie, w jakim dotyczyła środków pomocy indywidualnej na rzecz portu lotniczego Frankfurt-Hahn i Ryanaira, które to środki jako jedyne mają znaczenie dla celów niniejszej opinii.

IV. Żądania sformułowane przez strony i postępowanie przed Trybunałem

27. Pismem złożonym w sekretariacie Trybunału w dniu 13 czerwca 2019 r. wnosząca odwołanie wniosła do Trybunału o:

- uchylenie zaskarżonego wyroku;
- stwierdzenie, że skarga jest dopuszczalna i zasadna;
- uwzględnienie wysuniętego w pierwszej instancji żądania i stwierdzenie nieważności spornej decyzji;
- tytułem żądania ewentualnego, przekazanie sprawy Sądowi do ponownego rozpoznania, i
- obciążenie Komisji kosztami postępowania.

28. Komisja i kraj związkowy wnoszą do Trybunału o:

- oddalenie odwołania i
- obciążenie wnoszącej odwołanie kosztami postępowania.

29. Ryanair wnosi do Trybunału o:

- oddalenie odwołania;

- tytułem żądania ewentualnego, przekazanie sprawy Sądowi do ponownego rozpoznania, i
- obciążenie wnoszącej odwołanie kosztami postępowania.

30. Rozprawy nie przeprowadzono.

V. Analiza

31. W zarzucie pierwszym wnosząca odwołanie utrzymuje, że uznając skargę za niedopuszczalną w zakresie, w jakim zakwestionowano w niej część spornej decyzji dotyczącą środków pomocy indywidualnej na rzecz FFHG i Ryanaira, Sąd naruszył art. 263 akapit czwarty TFUE i art. 47 Karty praw podstawowych Unii Europejskiej (zwanej dalej „kartą”).

32. Dokładniej rzecz ujmując, w częściach od czwartej do szóstej zarzutu pierwszego odwołania, sformułowanych tytułem żądania ewentualnego, wnosząca odwołanie podważa rozumowanie Sądu i wyciągnięty przezeń wniosek, zgodnie z którym nie wykazała ona w sposób wymagany prawem, że decyzja dotyczy jej indywidualnie w rozumieniu art. 263 akapit czwarty TFUE.

33. Chciałbym na wstępie poczynić pewne uwagi odnośnie do przepisów dotyczących dopuszczalności skarg wnoszonych przez konkurentów na decyzje Komisji w dziedzinie pomocy państwa przyjęte po przeprowadzeniu przewidzianego w art. 108 ust. 2 TFUE formalnego postępowania wyjaśniającego. Następnie, w świetle tych właśnie uwag, przeanalizuję argumenty przedstawione przez wnoszącą odwołanie na poparcie części od czwartej do szóstej zarzutu pierwszego odwołania.

A. Zasady rządzące dopuszczalnością skarg o stwierdzenie nieważności wnoszonych przez konkurentów w dziedzinie pomocy państwa

34. Od czasu wejścia w życie traktatu z Lizbony w art. 263 akapit czwarty TFUE przewidziane zostały dwa przypadki, w których osobie fizycznej lub prawnej przysługuje legitymacja czynna do wniesienia skargi na akt prawa Unii, którego nie jest ona adresatem: kiedy ów akt dotyczy jej bezpośrednio i indywidualnie oraz kiedy chodzi o akt regulacyjny niewymagający przyjęcia środków wykonawczych, jeśli ten akt dotyczy jej bezpośrednio³.

35. Chociaż Trybunał orzekł niedawno, że decyzję Komisji dotyczącą systemu pomocy można uznać, w szczególności w stosunku do konkurenta beneficjanta czy beneficjentów tego systemu, za akt regulacyjny niewymagający środków wykonawczych⁴, ułatwiając w ten sposób wnoszenie skarg o stwierdzenie nieważności na tego rodzaju decyzje, to jednak tego samego rozumowania nie można zastosować odpowiednio do decyzji Komisji dotyczących środków indywidualnych⁵.

³ Zobacz w przedmiocie tej problematyki S. Biernat, Dostęp osób prywatnych do sądów unijnych po Traktacie z Lizbony (w świetle pierwszych orzeczeń), *Europejski Przegląd Sądowy*, 2014, nr 1, s. 12 i nast.

⁴ Wyrok z dnia 6 listopada 2018 r., Scuola Elementare Maria Montessori/Komisja, Komisja/Scuola Elementare Maria Montessori i Komisja/Ferracci (C-622/16 P do C-624/16 P, EU:C:2018:873).

⁵ Ze względu na to, że decyzji dotyczącej pomocy indywidualnej nie można, w odróżnieniu od decyzji dotyczących systemów pomocy, uważać za akt o charakterze generalnym, a zatem za akt regulacyjny.

36. W tych okolicznościach, schematycznie rzecz ujmując, podczas gdy osoby trzecie mogą, jeśli dowiodą, że środek dotyczy ich bezpośrednio, wnieść skargę na decyzję Komisji dotyczącą ogólnego systemu pomocy, to jednak kiedy kwestionowana decyzja dotyczy środka indywidualnego, muszą one ponadto wykazać, że środek dotyczy ich indywidualnie.

37. Zgodnie z utrwalonym orzecznictwem podmioty inne niż adresaci decyzji mogą utrzymywać, że decyzja dotyczy ich indywidualnie w rozumieniu art. 263 akapit czwarty TFUE tylko wtedy, gdy ma ona wpływ na ich sytuację ze względu na szczególne dla nich cechy charakterystyczne lub na sytuację faktyczną, która odróżnia je od wszelkich innych osób i w związku z tym indywidualizuje w sposób podobny jak adresata decyzji⁶.

38. W tym względzie w dziedzinie pomocy państwa, kiedy skarżący kwestionuje decyzję Komisji o niewszczygnięciu formalnego postępowania wyjaśniającego przewidzianego w art. 108 ust. 2 TFUE, aby zapewnić sobie ochronę praw procesowych przysługujących mu na podstawie tego postanowienia, przysługujący mu status zainteresowanej strony w rozumieniu art. 108 ust. 2 TFUE i art. 1 lit. h) rozporządzenia (WE) nr 659/1999⁷ wystarcza sam w sobie do zindywidualizowania go w sposób podobny jak adresata kwestionowanej decyzji⁸.

39. Nie jest tak natomiast w przypadku, gdy skarga ma na celu zakwestionowanie zasadności decyzji Komisji w dziedzinie pomocy państwa: status zainteresowanej strony – a więc konkurenta – nie wystarcza sam w sobie do ustalenia, że dana decyzja dotyczy tego podmiotu indywidualnie. Skarżący ma zatem obowiązek wykazać, że przysługuje mu szczególny status w rozumieniu orzecznictwa przypomnianego w pkt 37 niniejszej opinii, bez względu na to, czy rozpatrywana decyzja została przyjęta po przeprowadzeniu wstępnego etapu postępowania wyjaśniającego przewidzianego w art. 108 ust. 3 TFUE czy też w wyniku formalnego postępowania wyjaśniającego przewidzianego w art. 108 ust. 2 TFUE.

40. Wydanie wyroku Cofaz i in./Komisja⁹ pozwoliło po raz pierwszy wyjaśnić, co oznacza taki wymóg w przypadku skarg w dziedzinie pomocy państwa wnoszonych przez konkurentów. W tym wyroku Trybunał orzekł, że udział skarżącego w postępowaniu administracyjnym przed Komisją był elementem, który należy wziąć pod uwagę w ramach badania, czy decyzja dotyczy go indywidualnie, „jeśli jednakże będący przedmiotem zaskarżonej decyzji środek pomocy wpływa w istotny sposób na [jego] pozycję na rynku”¹⁰.

41. Innymi słowy, to, czy decyzja dotyczy indywidualnie konkurenta, który wnosi skargę zmierzającą do zakwestionowania zasadności decyzji Komisji w dziedzinie pomocy państwa, zależy od przeprowadzenia dowodu na okoliczność tego, że dana decyzja wywiera istotny wpływ na jego pozycję na rynku. Trybunał potwierdził później, że warunek ten jest decydującym warunkiem pozwalającym na ustalenie indywidualnego oddziaływania, podczas gdy udział skarżącego w postępowaniu administracyjnym nie stanowi warunku koniecznego do wykazania, że decyzja dotyczy konkurenta indywidualnie¹¹, lecz „istotny element”¹² w ramach tej oceny.

⁶ Wyroki: z dnia 15 lipca 1963 r., Plaumann/Komisja (25/62, EU:C:1963:17, s. 223); z dnia 22 listopada 2007 r., Sniace/Komisja (C-260/05 P, EU:C:2007:700, pkt 53); z dnia 9 lipca 2009 r., 3F/Komisja (C-319/07 P, EU:C:2009:435, pkt 29).

⁷ Rozporządzenia Rady z dnia 22 marca 1999 r. ustanawiającego szczegółowe zasady stosowania art. 93 traktatu WE (Dz.U. 1999, L 83, s. 1).

⁸ Wyrok z dnia 24 maja 2011 r., Komisja/Kronoply i Kronotex (C-83/09 P, EU:C:2011:341, pkt 48).

⁹ Wyrok z dnia 28 stycznia 1986 r., 169/84, EU:C:1986:42.

¹⁰ Wyrok z dnia 28 stycznia 1986 r., Cofaz i in./Komisja (169/84, EU:C:1986:42, pkt 25). Wyróżnienie własne.

¹¹ Wyrok z dnia 22 listopada 2007 r., Sniace/Komisja (C-260/05 P, EU:C:2007:700, pkt 57).

¹² Wyrok z dnia 22 listopada 2007 r., Sniace/Komisja (C-260/05 P, EU:C:2007:700, pkt 56).

42. Sąd i Trybunał sprawdzają także systematycznie, w ramach badania dopuszczalności skargi, czy środek wywiera istotny wpływ na pozycję rynkową konkurenta, który wniósł skargę zmierzającą do zakwestionowania zasadności decyzji Komisji w dziedzinie pomocy państwa.

43. Chociaż od tamtej pory orzecznictwo dotyczące tej kwestii jest utrwalone, to jednak brakuje mu jasności co do wykładni warunku dotyczącego *istotnego* wpływu na pozycję konkurencyjną skarżącego, w szczególności w odniesieniu do wymaganych do jego ustalenia metod i standardu dowodu.

44. Choć bowiem Trybunał i Sąd najpierw przyjęły dość elastyczną ocenę tego warunku, to jednak należy stwierdzić, że ta tendencja orzecznicza współlistnieje obecnie z nową, bardziej rygorystyczną tendencją w orzecznictwie Sądu, skutkującą uznawaniem za niedopuszczalne większości skarg wnoszonych przez konkurentów beneficjenta środka z uwagi na brak *istotnego* wpływu na ich pozycję konkurencyjną.

1. Przyjęta pierwotnie elastyczna ocena wymogu istotnego wpływu na pozycję skarżącego na rynku

45. W pierwszej kolejności Trybunał wyjaśnił, że od czasu wydania wyroku Cofaz i in./Komisja¹³ wykazanie istotnego wpływu na pozycję skarżącego na rynku nie wymagało zajęcia przez Trybunał ostatecznego stanowiska w przedmiocie stosunków konkurencyjnych między skarżącym a przedsiębiorstwami będącymi beneficjentami pomocy, lecz niezbędne było jedynie, aby skarżący wskazał „we właściwy sposób powody, z jakich decyzja Komisji mogła naruszać [jego] uzasadnione interesy poprzez istotną zmianę [jego] pozycji na właściwym rynku”¹⁴.

46. Na tej podstawie w praktyce orzeczniczej stosowanej po wydaniu wyroku Cofaz i in./Komisja¹⁵ możliwe stało się łatwe spełnienie wymogu istotnego wpływu na pozycję skarżącego na rynku. Tak więc Trybunał i Sąd często uznawały, że ten istotny wpływ jest wywierany, jeśli skarżący był bezpośrednim konkurentem przedsiębiorstwa będącego beneficjentem pomocy na rynku, na którym występowała ograniczona liczba podmiotów¹⁶, przy czym należy uściślić, że, w przypadku ustalenia takiego wpływu, okoliczność, iż nieograniczona liczba konkurentów może powołać się na podobny wpływ, nie stanowi przeszkody w uznaniu, że dany środek dotyczy skarżącego indywidualnie¹⁷.

47. Stwierdzenie istotnego wpływu na pozycję konkurencyjną skarżącego nie jest zatem rezultatem przeprowadzenia pogłębionej analizy istniejących na rozpatrywanym rynku różnego rodzaju stosunków konkurencyjnych, umożliwiającej precyzyjne ustalenie zakresu wpływu na pozycję konkurencyjną skarżącego, ale, co do zasady, wynika ze stwierdzenia *prima facie*, że przyznanie środka, o którym mowa w decyzji Komisji, skutkuje wywieraniem istotnego wpływu na tę pozycję.

¹³ Zobacz wyrok z dnia 28 stycznia 1986 r., 169/84, EU:C:1986:42, pkt 28.

¹⁴ Zobacz również wyroki: z dnia 22 listopada 2007 r., Hiszpania/Lenzing (C-525/04 P, EU:C:2007:698, pkt 41); z dnia 22 listopada 2007 r., Sniace/Komisja (C-260/05 P, EU:C:2007:700, pkt 60).

¹⁵ Wyroku z dnia 28 stycznia 1986 r., 169/84, EU:C:1986:42.

¹⁶ Zobacz w szczególności wyroki: z dnia 27 kwietnia 1995 r., ASPEC i in./Komisja (T-435/93, EU:T:1995:79, pkt 65 i nast.); z dnia 27 kwietnia 1995 r., AAC i in./Komisja (T-442/93, EU:T:1995:80, pkt 50 i nast.); z dnia 22 października 1996 r., Skibsværftsforeningen i in./Komisja (T-266/94, EU:T:1996:153, pkt 46); z dnia 5 listopada 1997 r., Ducros/Komisja (T-149/95, EU:T:1997:165, pkt 42). To orzecznictwo potwierdził wyrok z dnia 22 listopada 2007 r., Hiszpania/Lenzing (C-525/04 P, EU:C:2007:698, pkt 37).

¹⁷ Wyrok z dnia 22 grudnia 2008 r., British Aggregates/Komisja (C-487/06 P, EU:C:2008:757, pkt 56).

48. Trybunał orzekł zatem, że wymóg istotnego wpływu na pozycję konkurencyjną skarżącego na rynku może zostać spełniony, kiedy przedstawi on dowody umożliwiające wykazanie, iż rozpatrywany środek *może* istotnie wpłynąć na jego pozycję na rynku¹⁸.

49. W drugiej kolejności dowody dopuszczone w orzecznictwie na potrzeby ustalenia takiego istotnego wpływu świadczą również o przyjęciu pierwotnie elastycznej oceny tego warunku.

50. Tak więc z orzecznictwa wynika, że wniosek o istnieniu tego istotnego wpływu nie musi wynikać z elementów takich jak znaczny spadek obrotów, znaczne straty finansowe lub istotne zmniejszenie udziałów w rynku, do których doszło w następstwie przyznania rozpatrywanego środka. Wywieranie istotnego wpływu na pozycję skarżącego na rynku można również ustalić poprzez przedstawienie w szczególności dowodu na spowodowaną rozpatrywanym środkiem utratę zysku lub rozwój mniej korzystny niż ten, który odnotowano by w przypadku braku takiej pomocy. Ponadto intensywność naruszenia pozycji skarżącego na rynku może być zróżnicowana w zależności od wielu czynników, takich jak w szczególności struktura danego rynku lub charakter rozpatrywanego środka. Wykazanie wywierania istotnego wpływu na pozycję danego konkurenta na rynku nie może więc ograniczać się do przedstawienia dowodu na występowanie pewnej liczby czynników świadczących o pogorszeniu się wyników handlowych lub finansowych strony skarżącej¹⁹.

51. Pomimo tych ustanowionych w utrwalonym orzecznictwie zasad znacząca większość wnoszonych do Sądu przez konkurentów beneficjenta pomocy skarg zmierzających do zakwestionowania zasadności decyzji Komisji jest obecnie uznawana za niedopuszczalne z tego powodu, że skarżący nie zdołali wykazać, iż środek wywarł istotny wpływ ich pozycję na rynku²⁰. W ostatnim czasie, w szczególności w orzecznictwie Sądu, dokonuje się bardziej surowej oceny wymogu istotnego wpływu na pozycję skarżącego.

2. Wypracowanie bardziej rygorystycznej oceny wymogu istotnego wpływu na pozycję rynkową konkurenta

52. Zgodnie z tą tendencją orzeczniczą wywieranie istotnego wpływu na pozycję rynkową konkurenta beneficjenta rozpatrywanego środka może zostać ustalone tylko wówczas, gdy zdoła on wykazać „unikalność” swojej pozycji konkurencyjnej, a mianowicie to, że środek ten wpływa na niego w większym stopniu niż na innych konkurentów beneficjenta²¹. Innymi słowy, istotny wpływ na pozycję konkurencyjną skarżącego należy oceniać nie z punktu widzenia samego potencjalnego oddziaływania analizowanego środka na pozycję samego skarżącego na danym rynku, ale w porównaniu z wpływem na pozycję konkurencyjną innych konkurentów beneficjenta.

¹⁸ Wyrok z dnia 22 grudnia 2008 r., *British Aggregates/Komisja* (C-487/06 P, EU:C:2008:757, pkt 38).

¹⁹ Wyroki: z dnia 22 listopada 2007 r., *Hiszpania/Lenzing* (C-525/04 P, EU:C:2007:698, pkt 34, 35); z dnia 22 grudnia 2008 r., *British Aggregates/Komisja* (C-487/06 P, EU:C:2008:757, pkt 53); z dnia 12 czerwca 2014 r., *Sarc/Komisja* (T-488/11, niepublikowany, EU:T:2014:497, pkt 36); z dnia 5 listopada 2014 r., *Vtesse Networks/Komisja* (T-362/10, EU:T:2014:928, pkt 40).

²⁰ Zobacz w szczególności, w odniesieniu do spraw, które przyciągnęły największą uwagę opinii publicznej, postanowienie z dnia 27 maja 2004 r., *Deutsche Post i DHL/Komisja* (T-358/02, EU:T:2004:159); wyroki: z dnia 10 lutego 2009 r., *Deutsche Post i DHL International/Komisja* (T-388/03, EU:T:2009:30); z dnia 22 czerwca 2016 r., *Whirlpool Europe/Komisja* (T-118/13, EU:T:2016:365); z dnia 11 lipca 2019 r., *Air France/Komisja* (T-894/16, EU:T:2019:508). Orzecznictwo to skłoniło niektórych autorów do uznania dowodu na istotny wpływ na pozycję konkurencyjną skarżącego za „*probatio diabolica*” i do zakwestionowania jego zgodności z art. 47 karty. Zobacz A. de Moncuit, J.I. Signes de Mesa, *Droit procédural des aides d'État*, wyd. 1, 2019, Bruxelles, Bruylant s. 162; S. Thomas, *Le rôle des concurrents dans les procédures judiciaires concernant des régimes d'aides d'État ou des aides individuelles*. Montessori: le début d'une révolution?, *Revue des affaires européennes*, 2019, nr 2, s. 264.

²¹ Wyrok z dnia 10 lutego 2009 r., *Deutsche Post i DHL International/Komisja* (T-388/03, EU:T:2009:30, pkt 38).

53. W tych okolicznościach fakt, że rozpatrywany środek może wpływać na pozycję konkurencyjną innego konkurenta w tym samym stopniu co na pozycję skarżącego, wystarcza do wykluczenia, aby decyzja Komisji odnosząca się do tego środka mogła dotyczyć skarżącego indywidualnie.

54. Wynika z tego, że Sąd wymaga obecnie szczególnie wysokiego standardu w odniesieniu do dowodów, które można przedstawić w celu wykazania wywierania istotnego wpływu na pozycję konkurencyjną na rynku. Sąd orzekł bowiem, że wymóg istotnego wpływu na skarżącego nie został spełniony, ponieważ nie zdołano ustalić, iż skarżący *mógłby lepiej* niż przeciętni konkurenci przejąć popyt zwolniony poprzez zniknięcie z rynku przedsiębiorstwa korzystającego ze środka, skutkiem czego skarżący nie wykazał, że utracił zyski wystarczająco istotne *w porównaniu do pozostałych konkurentów*²².

55. Podobnie Sąd uznał, że nawet jeśli rozpatrywany środek może pociągać za sobą ograniczenie działalności skarżącego na rynku, to nie pozwala to na uznanie wpływu na pozycję skarżącego na rynku za „istotny”, jeśli nie wykaże on, że jego sytuacja *różni się od sytuacji innych konkurentów*²³.

56. Ponadto wykazanie tego, że wpływ na jego pozycję konkurencyjną jest bardziej istotny niż ten wywierany na pozycję innych konkurentów, wydaje się w przypadku skarżącego oczywiście trudniejsze, ponieważ dysponuje on przy zastosowaniu tego kryterium niewieloma dowodami dotyczącymi dokładnej pozycji zajmowanej przez jego konkurentów na rozpatrywanym rynku.

57. W konsekwencji wydaje mi się, że taka linia orzecznicza jest nadmiernie rygorystyczna, a ponadto oddala się od orzecznictwa Trybunału²⁴. Rozmija się ona z tym orzecznictwem tym bardziej, że moim zdaniem zobowiązanie skarżącego do wykazania – poprzez porównanie jego sytuacji z sytuacją innych konkurentów na rynku – że dany środek wpływa na jego pozycję w największym stopniu, przyczynia się do przekształcenia tego kryterium. Zgodnie z tym rozumowaniem, posuniętym do skrajności, wymóg istotnego wpływu na ich pozycję na rynku nie może zostać spełniony, gdy dany środek pomocy wywiera wpływ na dwa podmioty, i to nawet wówczas, gdy środek ten mógłby wywierać istotny wpływ na każdy z tych podmiotów z osobna.

58. Moim zdaniem brak istotnego wpływu na pozycję rynkową innych konkurentów nie może stanowić kryterium umożliwiającego ustalenie, że dany środek wywiera istotny wpływ na skarżącego²⁵. Nie chodzi o porównanie sytuacji wszystkich konkurentów obecnych na rozpatrywanym rynku. Istotny wpływ na pozycję konkurencyjną skarżącego jest właściwym tylko jemu elementem, który należy oceniać wyłącznie poprzez odniesienie do jego pozycji na rynku przed przyznaniem środka będącego przedmiotem kwestionowanej decyzji lub w jego braku.

²² Wyrok z dnia 22 czerwca 2016 r., Whirlpool Europe/Komisja (T-118/13, EU:T:2016:365, pkt 52).

²³ Wyrok z dnia 11 lipca 2019 r., Air France/Komisja (T-894/16, EU:T:2019:508, pkt 61, 68).

²⁴ Zobacz pkt 46 niniejszej opinii i wyrok z dnia 22 grudnia 2008 r., British Aggregates/Komisja (C-487/06 P, EU:C:2008:757, pkt 56). W tej kwestii zob. również B.A. Creve, Locus Standi Requirements for Annulment Actions by Competitors: The Resurfacing „Unique Position Test” Ought to Be Discarded, *European State Aid Law Quarterly*, 2014, vol. 13, nr 2, s. 233.

²⁵ Taki brak wpływu na innych konkurentów może stanowić jedynie przesłankę co do tego, że rozpatrywany środek rzeczywiście wywiera na skarżącego istotny wpływ.

3. Dowód na istotny wpływ na pozycję konkurenta na rynku

59. Jestem zdania, że z praktycznego punktu widzenia do spełnienia tego warunku konieczne jest przede wszystkim wykazanie przez skarżącego, iż dany środek wywarł istotny wpływ na jego pozycję na rynku poprzez pogorszenie osiągniętych przezeń wyników lub utratę zysków, za pomocą dowodów różnego rodzaju, a zatem – w zależności od danego przypadku²⁶.

60. Do wykazania istotnego wpływu jest następnie konieczne, aby skarżący wskazał rynek, na którym z jednej strony konkuruje on z beneficjentem środka i w odniesieniu do którego z drugiej strony uważa, że jego pozycja konkurencyjna została naruszona. W tym względzie dowody dotyczące struktury rynku z pewnością mają znaczenie dla ustalenia znaczenia wpływu na pozycję skarżącego, ponieważ może ona ulegać zmianie w szczególności w zależności od rozmiaru tego rynku²⁷.

61. Pragnę podkreślić, że brak informacji o strukturze rynku, liczbie obecnych na nim konkurentów i ich odpowiednich w nim udziałach nie może natomiast automatycznie oznaczać, że skarżący nie wykazał tego, iż rozpatrywany środek wywarł istotny wpływ na jego pozycję na tym rynku. Taki wpływ może bowiem również wynikać z okoliczności innych niż sama tylko zmiana wielkości udziałów rynkowych poszczególnych konkurentów²⁸.

62. Skarżący musi, wreszcie, wykazać, że środek, którego dotyczy kwestionowana decyzja Komisji, jest jedną z przyczyn naruszenia jego pozycji konkurencyjnej. W tym względzie pragnę podkreślić, że związek przyczynowy, którego istnienie trzeba ustalić celem wykazania, iż rozpatrywany środek wpływa w istotny sposób na pozycję skarżącego na rynku, nie może skutkować ustanowieniem wymogu, aby naruszenie jego pozycji konkurencyjnej zostało wywołane wyłącznie tym środkiem²⁹.

63. Jestem bowiem zdania, że – wyłącznie w odniesieniu do ustalenia dopuszczalności skargi, a nie, przykładowo, ustalenia, czy skarżący może uzyskać odszkodowanie za ewentualną szkodę poniesioną w wyniku wypłacenia rozpatrywanego środka – wymóg istnienia związku przyczynowego między środkiem pomocy a naruszeniem pozycji konkurencyjnej skarżącego należy oceniać w sposób elastyczny. Innymi słowy, moim zdaniem wystarczy, aby środek ów był *jedną* z przyczyn naruszenia pozycji konkurencyjnej skarżącego. Okoliczność, że inne czynniki mogłyby przyczynić się do wywarcia istotnego wpływu na pozycję konkurencyjną skarżącego na rynku właściwym, nie może sama w sobie wykluczyć możliwości spełnienia wymogu indywidualnego oddziaływania.

64. To w świetle tych właśnie rozważań zbadam części od czwartej do szóstej zarzutu pierwszego odwołania.

²⁶ Zobacz pkt 50 niniejszej opinii.

²⁷ Wyrok z dnia 5 listopada 2014 r., Vtesse Networks/Komisja (T-362/10, EU:T:2014:928, pkt 41).

²⁸ Zobacz w szczególności wyrok z dnia 12 grudnia 2006 r., Asociación de Estaciones de Servicio de Madrid i Federación Catalana de Estaciones de Servicio/Komisja (T-146/03, niepublikowany, EU:T:2006:386, pkt 50), w którym Sąd orzekł, że istotny wpływ na pozycję skarżącego na rynku można ustalić na podstawie przejęcia niektórych jego klientów przez beneficjenta pomocy, przy czym to przejęcie nie musi przekładać się dokładnie na udziały rynkowe.

²⁹ Jak wskazano w wyroku z dnia 11 lipca 2019 r., Air France/Komisja (T-894/16, EU:T:2019:508, pkt 65).

B. W przedmiocie części czwartej zarzutu pierwszego

65. W części czwartej zarzutu pierwszego odwołania wnosząca je utrzymuje, że Sąd dopuścił się naruszenia prawa, orzekając, iż skoro nie wskazała ona tego, do jakiej wysokości uczestniczyła – jako akcjonariusz i klient Fraportu – w finansowaniu portu lotniczego Frankfurt-Hahn i w subwencjonowaniu Ryanaira, to nie da się ustalić, jak istotne było wynikające z tego naruszenie jej pozycji konkurencyjnej.

66. Zdaniem skarżącej sama okoliczność współfinansowania części środków, których dotyczy decyzja Komisji, jest wystarczająca do zindywidualizowania jej w sposób analogiczny do adresata pomocy, a więc Sąd nie mógł żądać, aby wykazała ona ponadto, że jej uczestnictwo w tych środkach wywarło istotny wpływ na jej pozycję na rynku.

67. Tak więc skarżąca powołuje się nie na swój status konkurenta przedsiębiorstwa korzystającego z pomocy, ale na swój status podmiotu uczestniczącego w finansowaniu niektórych środków, o których mowa w decyzji Komisji. W tych okolicznościach słusznie podnosi ona, że Sąd nie mógł analizować tego argumentu wyłącznie z punktu widzenia istotnego wpływu na jej pozycję konkurencyjną na rynku.

68. Choć bowiem to kryterium ma znaczenie w przypadku ustalenia, czy środek dotyczy indywidualnie konkurentów jego beneficjenta, to jednak nie można wymagać, aby, w celu spełnienia wymogu indywidualnego oddziaływania w rozumieniu art. 263 akapit czwarty TFUE, kryterium to było spełnione przez podmioty uczestniczące w finansowaniu tego środka³⁰.

69. Jednakże pragnę zauważyć, że w celu oddalenia argumentacji skarżącej Sąd oparł się w istocie na okoliczności, iż nie wskazała ona dokładnie tego, do jakiej wysokości uczestniczyła w tym finansowaniu jako akcjonariusz Fraportu.

70. Ta informacja była zaś niezbędna właśnie dla ustalenia tego, że środek dotyczył skarżącej indywidualnie.

71. Skarżąca uczestniczyła bowiem w finansowaniu środków jedynie w sposób bardzo pośredni, z jednej strony ze względu na opłaty lotniskowe, które przekazuje Fraportowi w ramach prowadzonej działalności. Z drugiej strony, powołuje się ona na swój status akcjonariusza mniejszościowego Fraportu, która to spółka sama jest akcjonariuszką spółki będącej operatorem portu lotniczego Frankfurt-Hahn, która umożliwiła wdrożenie środków będących przedmiotem decyzji Komisji.

72. W tych okolicznościach, jeśli nie można uznać, że potencjalnie nieskończona liczba podmiotów – a więc wszystkie linie lotnicze prowadzące działalność w porcie lotniczym Frankfurt nad Menem i wnoszące opłaty na rzecz Fraportu, a także wszyscy akcjonariusze Fraportu, czy też wręcz akcjonariusze tych akcjonariuszy – mogłyby twierdzić, iż uczestniczyła w finansowaniu środka, o którym mowa w decyzji Komisji, i, co za tym idzie, decyzja ta automatycznie dotyczy ich indywidualnie, to w celu ustalenia, że rozpatrywane środki rzeczywiście dotyczyły skarżącej indywidualnie, niezbędne było wykazanie przez nią wielkości jej udziału.

³⁰ Zobacz analogicznie, w odniesieniu do orzecznictwa uznającego, że środek dotyczy indywidualnie podmiotów publicznych, które uczestniczyły w finansowaniu pomocy, wyroki: z dnia 30 kwietnia 1998 r., Vlaamse Gewest/Komisja (T-214/95, EU:T:1998:77, pkt 28); z dnia 6 marca 2002 r., Diputación Foral de Álava i in./Komisja (T-127/99, T-129/99 i T-148/99, EU:T:2002:59, pkt 50); z dnia 23 października 2002 r., Diputación Foral de Guipúzcoa i in./Komisja (T-269/99, T-271/99 i T-272/99, EU:T:2002:258, pkt 41); z dnia 23 października 2002 r., Diputación Foral de Álava i in./Komisja (od T-346/99 do T-348/99, EU:T:2002:259, pkt 37).

73. Z tego względu nie można zarzucać Sądowi dokonania takiej weryfikacji i wyciągnięcia z niej wniosku, że rozpatrywany środek nie dotyczy skarżącej w pierwszej instancji indywidualnie, a więc część czwartą zarzutu pierwszego odwołania należy oddalić.

C. W przedmiocie części piątej zarzutu pierwszego

74. W części piątej zarzutu pierwszego odwołania wnosząca je utrzymuje, że Sąd dopuścił się naruszenia prawa, nie uznając, iż ciężar dowodu na wywieranie istotnego wpływu na jej pozycję na rynku może zostać w jej przypadku złagodzony. Na poparcie tego twierdzenia podnosi ona trzy argumenty.

75. Po pierwsze, podnosi ona, że wymóg wywierania istotnego wpływu na jej pozycję na rynku może mieć zastosowanie tylko wówczas, gdy środki, o których mowa w decyzji Komisji, zostały rzeczywiście zakwalifikowane jako pomoc w rozumieniu art. 107 TFUE.

76. Jak podkreśla Komisji, taki argument jest bezpodstawny i winien zostać oddalony. Z jednej strony nic nie usprawiedliwia uzależnienia zasad rządzących dopuszczalnością skargi od tego, czy decyzja Komisji jest pozytywna, czy negatywna. Z drugiej strony, jak wskazuje sama wnosząca odwołanie, w orzecznictwie Trybunału wymóg wywierania istotnego wpływu na pozycję konkurencyjną skarżącego obowiązuje bez względu na to, czy środek, o którym mowa w zaskarżonej decyzji, zostaje zakwalifikowany jako pomoc, czy nie³¹.

77. Po drugie, wnosząca odwołanie utrzymuje, że Komisja przeprowadziła niekompletną analizę rozpatrywanych środków, nie ustaliła dokładnie ich wartości liczbowej i dokonała błędnej wykładni prawa krajowego. Wynikająca z tego asymetria informacji na jej niekorzyść uzasadnia złagodzenie ciężaru dowodu.

78. Również taki argument nie może zostać uwzględniony. Nie jest jasne, w jaki sposób niekompletna analiza i błędna wykładnia prawa krajowego miałyby pociągnąć za sobą, na niekorzyść wnoszącej odwołanie, asymetrię informacji.

79. W każdym razie należy wskazać, biorąc pod uwagę zasady przedstawione w pkt 57–62 niniejszej opinii i jak podnosi Komisja, że wszystkie informacje niezbędne do wykazania wywierania istotnego wpływu na pozycję konkurencyjną wnoszącej odwołanie na rynku znajdują się wyłącznie w jej gestii. To ona jest więc w stanie najlepiej ocenić ten wpływ. Skoro wnosząca odwołanie ma jedynie wykazać, że po wypłaceniu środka jej własna pozycja na rynku uległa zmianie, i ustalić istnienie związku, choćby tylko prawdopodobnego i niewyłącznego, między naruszeniem jej pozycji konkurencyjnej a tą wypłatą środka, żadna asymetria informacji nie może uzasadniać złagodzenia ciężaru dowodu.

80. Po trzecie, wnosząca odwołanie twierdzi, że skoro może korzystać ze złagodzenia ciężaru dowodu, to, wskazując na uzyskane przez Ryanaira korzyści, z których „siłą rzeczy” wynika istotny wpływ, przedstawiła ona skutecznie dowód na wywieranie istotnego wpływu na jej pozycję.

³¹ Zobacz w przedmiocie stosowania wymogu istotnego wpływu na pozycję konkurencyjną skarżącego: w sytuacji, w której występuje środek zakwalifikowany jako pomoc, wyrok z dnia 17 września 2015 r., Mory i in./Komisja (C-33/14 P, EU:C:2015:609); w sytuacji, w której występuje środek niemający znamion pomocy, wyrok z dnia 22 listopada 2007 r., Sniace/Komisja (C-260/05 P, EU:C:2007:700).

81. Skoro zaś nic nie uzasadnia skorzystania przez wnoszącą odwołanie ze złagodzenia ciężaru dowodu, argument ten nie może zostać uwzględniony. Nie może ona bowiem ograniczyć się do twierdzenia, że istotny wpływ na jej pozycję konkurencyjną wynika z rozpatrywanych środków „siłą rzeczy”, bez jakiegokolwiek poparcia swojej argumentacji.

82. Co za tym idzie, część piątą zarzutu pierwszego odwołania należy oddalić.

D. W przedmiocie części szóstej zarzutu pierwszego

83. W części szóstej zarzutu pierwszego wnosząca odwołanie utrzymuje, że Sąd dopuścił się naruszenia prawa przy ocenie istotnego wpływu na jej pozycję konkurencyjną, w szczególności uznając, że to do niej należało zdefiniowanie rynku właściwego, na którym wywarło wpływ na jej pozycję, oraz wykazanie istnienia związku przyczynowego między rozpatrywanym środkiem a tym wpływem. Na poparcie tej części wnosząca odwołanie podnosi różnego rodzaju argumenty.

84. W pierwszej kolejności pragnę wskazać, że szereg jej argumentów należy oddalić jako bezskuteczne.

85. Z jednej strony wnosząca odwołanie zarzuca Sądowi, że uznał, iż to do niej należało zdefiniowanie rynku właściwego pod względem przedmiotowym i geograficznym z punktu widzenia przepisów dotyczących łączenia przedsiębiorstw, i nie uwzględnił w związku z tym rynku, który ona uważała za właściwy, mianowicie rynku przewozów lotniczych w Unii. Sąd nie uwzględnił również, jej zdaniem błędnie, niektórych dowodów dotyczących ekspansji Ryanaira na rynku europejskich przewozów lotniczych, świadczących w szczególności o zmianach w wielkości udziałów na tym rynku.

86. Z drugiej strony wnosząca odwołanie zarzuca Sądowi, że orzekł, iż nie wykazała ona, że obsługiwane przez nią połączenia lotnicze rzeczywiście pokrywają się z połączeniami obsługiwanymi przez Ryanaira.

87. Niewątpliwie w pkt 150, 154 i 156 zaskarżonego wyroku Sąd orzekł, że skarżąca w pierwszej instancji nie przedstawiła dowodów dotyczących rynków, na których wywarło wpływ na jej pozycję konkurencyjną, ani też żadnej informacji o ich strukturze i konkurentach obecnych na tych rynkach. Wydaje się ponadto, że z tych punktów wynika, iż wyjaśnienia dotyczące struktury rynku są dla Sądu informacjami niezbędnymi do wykazania, że doszło do wywarcia istotnego wpływu na pozycję konkurencyjną skarżącej w pierwszej instancji. Jak wskazałem w pkt 60 niniejszej opinii, wymóg ten wykracza poza to, co jest wymagane od konkurentów celem wykazania, że doszło do wywarcia istotnego wpływu na ich pozycję konkurencyjną. Z samego braku wyjaśnień co do struktury rynku nie może automatycznie wynikać, że nie przedstawiono dowodu na ten istotny wpływ.

88. Ponadto Sąd w pkt 153 zaskarżonego wyroku rzeczywiście orzekł, że skarżąca w pierwszej instancji nie przedstawiła żadnego dowodu na istnienie rozpatrywanego pokrywania się.

89. Jednak celem uznania, że skarżąca w pierwszej instancji nie wykazała wywarcia istotnego wpływu na jej pozycję konkurencyjną, Sąd oparł się, oprócz tych dwóch, również na innych dowodach.

90. Przeanalizował on bowiem również argumenty podniesione przez nią celem wykazania wywarcia istotnego wpływu na jej pozycję konkurencyjną na różnych rynkach odpowiadających połączeniom lotniczym obsługiwanyom zarówno przez skarżącą w pierwszej instancji, jak i przez Ryanair, a także na szerzej zdefiniowanym rynku pasażerskiego transportu lotniczego. Sąd uzupełnił zatem swoje rozumowanie, uznając z jednej strony istnienie rynków, odnośnie do których skarżąca w pierwszej instancji twierdziła, że wywarło na nich istotny wpływ na jej pozycję, i z drugiej strony istnienie powołanego przez nią pokrywania się połączeń lotniczych, i po przeprowadzeniu tej analizy uznał, że wywarcia istotnego wpływu na pozycję konkurencyjną skarżącej w pierwszej instancji nie wykazano.

91. W tych okolicznościach nie można zarzucać Sądowi, że dopuścił się naruszenia prawa, uznając, iż skarżąca w pierwszej instancji nie przedstawiła informacji o strukturze rynków właściwych i obecnych na nich konkurentach, ani też nie wykazała istnienia powołanego przez nią pokrywania się połączeń.

92. W drugiej kolejności wnosząca odwołanie podnosi, że Sąd naruszył prawo przy analizie istotnego wpływu na jej pozycję konkurencyjną na rynku, w szczególności przy badaniu związku przyczynowego między rozpatrywanymi środkami a dowodami, które przedstawiła w celu wykazania wpływu na jej pozycję na rynku.

93. Utrzymuje ona zatem, że Sąd dopuścił się naruszenia prawa, uznając, iż do niej należało wykazanie, że wdrożenie przez nią programu restrukturyzacji Score było wyłącznie efektem przysporzenia środków, z których skorzystał Ryanair. Ta restrukturyzacja była bowiem „środkiem zaradczym”, który sam w sobie świadczy o wpływie wywieranym na jej pozycję na rynku, skutkiem czego nie było konieczności przedstawiania dowodu na istnienie związku przyczynowego.

94. Prawdą jest, jak utrzymuje wnosząca odwołanie, że w orzecznictwie przyjęto, iż konkurent beneficjenta pomocy podejmuje pewne środki, takie jak program restrukturyzacji, aby ograniczyć wpływ, jaki wywiera na jego pozycję konkurencyjną wdrożenie pomocy na rzecz jej beneficjenta³².

95. Orzecznictwo to należy jednak wyłącznie rozumieć jako umożliwiające uznanie, w braku pogorszenia się sytuacji finansowej i gospodarczej konkurenta, istotnego wpływu na jego pozycję konkurencyjną na rynku w sytuacji, gdy ten brak pogorszenia można wytłumaczyć dokonaną restrukturyzacją.

96. Ponadto, choć przyjęcie przez konkurenta środków zaradczych może świadczyć o wywieraniu wpływu na jego pozycję na rynku, to jednak pozostaje jeszcze ustalenie, z jednej strony, że tak rzeczywiście jest, i z drugiej strony, że wpływ ten wynika w szczególności z wdrożenia środków pomocy na rzecz jednego z jego konkurentów.

97. Sąd mógł więc, nie dopuszczając się naruszenia prawa, stwierdzić, że do skarżącej w pierwszej instancji należało wykazanie istnienia związku między przyjęciem podnoszonego programu restrukturyzacji a rozpatrywanymi środkami.

³² Wyrok z dnia 22 listopada 2007 r., Hiszpania/Lenzing (C-525/04 P, EU:C:2007:698, pkt 35, 36).

98. Sąd wskazał w pkt 166, 167 i 168 zaskarżonego wyroku, że skarżąca w pierwszej instancji nie przedstawiła żadnych dokumentów dotyczących programu restrukturyzacji Score ani nawet choćby podsumowania jego treści oraz że nie mógł on z tego względu zweryfikować w niniejszej sprawie istnienia związku między rozpatrywanymi środkami a tym programem restrukturyzacji.

99. Z tych względów Sąd słusznie orzekł, że skarżąca w pierwszej instancji nie wykazała, iż ten program restrukturyzacji okazał się niezbędny ze względu na pomoc wypłaconą na rzecz Ryanaira i portu lotniczego Frankfurt-Hahn.

100. W trzeciej kolejności wnosząca odwołanie zarzuca Sądowi, że orzekł, iż nie wykazała ona istnienia związku przyczynowego między rozpatrywanymi środkami a przeniesieniem działalności Ryanaira na lotnisko Frankfurt nad Menem. Sąd dopuścił się zatem jej zdaniem naruszenia prawa, ponieważ to przeniesienie świadczy właśnie o wywieraniu wpływu na jej pozycję konkurencyjną.

101. W tym względzie wnosząca odwołanie przypomina, że w toku postępowania przed Sądem podniosła, iż zachowanie Ryanaira wpisywało się w ramy bardziej ogólnej strategii zmierzającej do rozpoczęcia działalności na regionalnych lotniskach w celu uzyskania tam subwencji i przeniesienia następnie swojej działalności na inne lotniska. Twierdzi ona, że w ramach odwołania przedstawiła inne dowody potwierdzające tę strategię i świadczące o istnieniu związku przyczynowego między rozpatrywanymi środkami a przeniesieniem działalności przez Ryanaira.

102. W ten sposób wnosząca odwołanie ogranicza się jednak do powtórzenia argumentów przedstawionych już przed Sądem, chcąc doprowadzić do dokonania ponownej oceny okoliczności faktycznych, co nie należy do właściwości Trybunału³³.

103. Ponadto, nawet zakładając, że można byłoby ustalić istnienie związku przyczynowego między przeniesieniem działalności przez Ryanaira a rozpatrywanymi środkami, które przysporzyły tej spółce korzyści, nadal do skarżącej w pierwszej instancji należałoby uprzednie wykazanie, że takie przeniesienie istotnie wpłynęło na jej pozycję konkurencyjną. Ogranicza się ona zaś do oświadczenia, że przeniesienie działalności przez Ryanaira „oczywiście” wpłynęło na jej pozycję konkurencyjną, nie przedstawiając, jak słusznie wskazał Sąd w pkt 154 zaskarżonego wyroku, dalszych dowodów na poparcie swojego twierdzenia.

104. W czwartej kolejności wnosząca odwołanie utrzymuje, że Sąd dopuścił się naruszenia prawa, orzekając, iż geograficzna bliskość między portem lotniczym Frankfurt-Hahn a portem lotniczym Frankfurt nad Menem może świadczyć jedynie o istnieniu konkurencji między tymi portami lotniczymi. Owa geograficzna bliskość świadczyła jej zdaniem również o konkurencji między różnymi połączeniami wykonywanymi z tych dwóch lotnisk. Ponieważ zbiegło się to ze skalą pomocy, musiało to siłą rzeczy wywierać istotny wpływ na jej pozycję konkurencyjną.

105. W pkt 159 i 161 zaskarżonego wyroku Sąd orzekł zaś, że, przy założeniu, iż owa geograficzna bliskość może świadczyć o istnieniu stosunku konkurencji między Ryanairem a skarżącą w pierwszej instancji, sam status konkurenta przedsiębiorstwa będącego beneficjentem, w zbiegu z podnoszoną skalą rozpatrywanej pomocy, nie wystarczy do ustalenia wywierania istotnego wpływu na jej pozycję konkurencyjną.

³³ Wyrok z dnia 7 stycznia 2004 r., Aalborg Portland i in./Komisja (C-204/00 P, C-205/00 P, C-211/00 P, C-213/00 P, C-217/00 P i C-219/00 P, EU:C:2004:6, pkt 51); postanowienie z dnia 29 stycznia 2020 r., Silgan Closures i Silgan Holdings/Komisja (C-418/19 P, niepublikowane, EU:C:2020:43, pkt 71).

106. Co za tym idzie, wnosząca odwołanie ponownie ogranicza się do powtórzenia argumentów podniesionych już przed Sądem, aby doprowadzić do dokonania ponownej oceny okoliczności faktycznych, i zmierza w rzeczywistości do przeprowadzenia ponownej analizy tych argumentów, co wykracza poza właściwość Trybunału. Argument ten należy więc odrzucić jako niedopuszczalny.

107. W piątej kolejności wnosząca odwołanie utrzymuje również, że wniosek Sądu dotyczący istnienia związku przyczynowego między rozpatrywanymi środkami a ich podnoszonymi przez nią skutkami jest błędny. Twierdzi ona, że ten warunek został spełniony, ponieważ istotny wpływ na jej pozycję konkurencyjną, którego wywieranie, jak twierdzi, zostało przez nią wykazane, wynikał z rozpatrywanych środków w wystarczająco bezpośredni sposób.

108. Niemniej jednak wnosząca odwołanie ogranicza się ponownie do wymienienia pokrótce skutków, jakie miały te środki dla pozycji zajmowanej przez Ryanaira, i podnosi, że wywierają one istotny wpływ na jej pozycję na rynku. Ogranicza się więc ona do przeformułowania argumentów przedstawionych już przed Sądem, aby nakłonić Trybunał do ich ponownego zbadania, co ponownie nie należy do jego właściwości.

109. W szóstej i ostatniej kolejności wnosząca odwołanie utrzymuje, że Sąd naruszył art. 47 karty, ponieważ zgodnie z tym, co jej zdaniem wykazała w swojej argumentacji, wymogi stawiane w jego wyroku wykraczają poza orzecznictwo Trybunału.

110. Niemniej jednak pragnę wskazać, że wnosząca odwołanie nie uzasadnia w żaden sposób swojej argumentacji w tym względzie i nie wyjaśnia, o jakie wymogi jej chodzi.

111. W każdym razie, skoro, uwzględniając powyższe, Sąd nie dopuścił się naruszenia prawa w ramach swojej oceny istotnego wpływu na pozycję skarżącej w pierwszej instancji na różnych rynkach, jej argument oparty na naruszeniu art. 47 karty, które ma wynikać z ustanowienia wymogów wykraczających poza orzecznictwo, również nie może zostać uwzględniony.

112. Co za tym idzie, część szóstą zarzutu pierwszego odwołania należy w całości oddalić.

VI. Wnioski

113. Uwzględniając całokształt powyższych rozważań, jestem zdania, że części od czwartej do szóstej zarzutu pierwszego odwołania należy oddalić, co nie przesądza o zasadności innych podniesionych w nim zarzutów.